

Wat ons reptielenbrein met macht te maken heeft

De neurowetenschap leert ons steeds beter begrijpen hoe macht werkt. Ons reptielenbrein speelt daarbij nog altijd een grote rol, zegt Oscar David, Adjunct Professor bij TIAS School for Business and Society.

26 juli 2017

Macht is ongrijpbaar en tegelijkertijd heel concreet. Macht komt in allerlei gedaantes, en in allerlei gradaties. Maar waar begint macht nu precies? Welke fundamenten liggen aan al die processen ten grondslag? Recente inzichten in de neurowetenschap kunnen ons helpen die vragen te beantwoorden.

Segment 1: Het reptielenbrein

De neurowetenschap leert ons dat we de hersens grofweg kunnen indelen in drie segmenten. De basis van onze hersens wordt gevormd door de hersenstam, ook wel het 'reptielenbrein' genoemd. In dit (oudste) deel van de hersens zetelt ons instinct en onze wil om te overleven. Alles wat daarvoor nodig is, wordt aangewend: het reptielenbrein zorgt ervoor dat we eten, drinken, ons voortplanten en domineren.

Segment 2: De neocortex

Het buitenste deel van de hersens wordt gevormd door de neocortex, in onze evolutie de jongste laag van het brein. De neocortex is vooral verantwoordelijk voor het bewust verwerken van informatie en stelt ons in staat om rationeel te redeneren.

Hoewel apen en dolfijnen ook een redelijk ontwikkelde neocortex hebben, is er geen diersoort die de mens hierin qua volume en capaciteit overtreft. Vandaar dat de neocortex ook wel 'het menselijk brein' genoemd wordt.

De neocortex is de bakermat van onze intellectuele en creatieve vermogens. Hij bestaat uit een rechter- en een linkerhersenhalft. In de rechterhersenhalft zetelen onze creatieve capaciteiten: intuïtie, muzikaliteit, het vermogen schoonheid te creëren en herkennen, maar ook de capaciteit om vindingrijk te zijn en out of the box te denken. De linkerhersenhalft voorziet ons op zijn beurt van de capaciteiten om te analyseren, verbanden te zien en logisch te denken.

Segment 3: Het limbisch brein

Tussen het reptielenbrein en de neocortex in (ook qua ontwikkeling in de tijd) bevindt zich het limbisch brein. Dat deel van de hersens regelt ons gevoel en ons vermogen tot empathie. Het maakt dat we situaties kunnen aanvoelen en ons kunnen inleven in de ander. Het limbisch brein is bij zoogdieren groter dan bij andere diersoorten, en bij de mens weer groter dan bij andere zoogdieren. Vandaar dat het ook wel bekend staat als 'het zoogdierenbrein'.

Katten en honden hebben bijvoorbeeld ook een relatief sterk ontwikkeld limbisch brein. Dat is een van de verklaringen waarom we als mensen zo zijn gesteld op hun aanwezigheid. Ze voelen ons aan en vervullen een belangrijke limbische (oftewel: menselijke) behoefte: ze zorgen voor een emotioneel warme en geborgen omgeving.

Macht 1.0: survival of the fittest

Wat zegt deze kennis nou over het fenomeen macht? Daarvoor keren we even terug naar drie vormen van macht, die ik eerder omschreef. Bij het uitoefenen van alle drie de vormen van macht worden alle segmenten van de hersens gebruikt, maar de mate waarin verschilt.

Bij macht 1.0, kortweg: survival of the fittest, is het reptielenbrein het sterkste vertegenwoordigd. Al hebben we bij macht 1.0 ook de slimheid en creativiteit van de neocortex nodig. Ook is het hier van belang om situaties goed aan te voelen, wat juist bij uitstek een kwaliteit is van het limbisch brein.

Macht 2.0: Checks and balances

Bij macht 2.0, het antwoord hierop, zorgen checks and balances en regels voor evenwicht in macht. Deze vorm van macht leunt sterk op de capaciteiten van de neocortex, en dan met name op de rationele linkerhersenhelft. Daardoor zijn we in staat op logische wijze regels en procedures te ontwikkelen.

Maar ook hier spelen de capaciteiten van de andere hersendelen een rol. Zo zijn hier vermogens van het reptielenbrein nodig om de checks and balances daadwerkelijk in werking te krijgen. En de limbische capaciteiten helpen om aan te voelen om welke checks and balances de specifieke situatie vraagt, zodat ze effectief zijn en worden geaccepteerd.

Macht 3.0: De integriteit van macht

Bij macht 3.0 tenslotte speelt het limbisch brein een belangrijke rol. In deze vorm, die ik 'de integriteit van macht' noem, is het van belang om het hart te laten spreken. Waarden die we belangrijk vinden komen niet uit ons hoofd, maar zijn zaken die we diep van binnen

als wezenlijk ervaren.

Ook bij macht 3.0 zijn de andere hersendelen van belang. Het reptielenbrein helpt ons om onszelf te zijn en te handelen volgens onze eigen diepgevoelde waarden. De neocortex zorgt er daarnaast voor dat we helder kunnen verwoorden wat we als wezenlijk ervaren.

Over de auteur

Oscar David is Adjunct Professor van het TIAS Senior Executive Program

(<https://www.tias.edu/opleidingen/korte-programmas/detail/senior-executive-program>),

*het programma voor ambitieuze senior professionals. In zijn boek *Macht! van instinct tot integriteit* beschrijft hij de werking en dynamiek van macht.*

© MT MediaGroep